

12.12.2011

OM 12/33/2011

EDUNVALVOJAN PALKKIOASETUSTA VALMISTELEVA TYÖRYHMÄ

Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään päättänyt asettaa työryhmän laatimaan ehdotuksen edunvalvojan palkkiosta annettavaksi valtioneuvoston asetukseksi, jonka on tarkoitus tulla voimaan 2013.

Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 15.12.2011- 31.5.2012.

Taustaa

Holhoustoimilakia on muutettu vuonna 2011 siten, että muutokset ovat pääosin tulleet voimaan 1.5.2011. Poikkeuksena ovat kuitenkin edunvalvojan palkkiota koskevat säännökset, joista osa tulee voimaan vasta 1.1.2013 lukien.

Voimassa olevan lain mukaan täysi-ikäisen edunvalvojalla on oikeus saada päämiehensä varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan sekä tehtävänsä laatuun ja laajuuteen ja päämiehen varoihin nähden kohtuullinen palkkio. Lain mukaan oikeusministeriö on voinut antaa tarkempia ohjeita palkkion määräytymisen perusteista. Oikeusministeriö on antanut asiaa koskevan ohjeen 19.10.1999. Ohjeeseen tehtiin vuonna 2001 euroon siirtymisen aiheuttamat muutokset ja muutamia muita vähäisiä muutoksia (OM 3927/33/2011).

Lain muutoksen johdosta edunvalvojan palkkiosta säädetään oikeusministeriön ohjeen sijasta valtioneuvoston asetuksella. Säännöstä on lisäksi täsmennetty eräiltä osin. Keskeisin muutos on, että vuoden 2013 alusta lukien laissa määritellään indeksisidonnaisesti minimimäärät tulo- ja varallisuusrajoille, joita pienemmillä tuloilla palkkiota ei saa periä. Minimiraja on sidottu kulloinkin voimassaolevaan toimeentulotuen perusosaan.

Oikeusministeriön ohjeen mukaan edunvalvojalla ei ole oikeutta palkkioon, jos päämiehen tulot ovat vähemmän kuin 4 200 € vuodessa. Uuden säännöksen perusteella toimeentulotuen perusosaan perustuva alaraja on vuoden 2012 tason mukaan noin 5 530 euroa. Jos päämiehellä kuitenkin on varallisuutta vuoden 2012 toimeentulotuen tason mukaan yli 16 590 euroa, häneltä voitaisiin periä palkkiota. Oikeusministeriön ohjeen mukaan niin sanottu suojaosa on 13 500 euroa. Alarajojen korotus lisää niiden päämiesten määrää, joilta ei voida periä palkkiota.

Muilta osin laissa säädetyt palkkion perusteet säilyvät samoina eli palkkion tulee olla edunvalvojan tehtävän laatuun ja laajuuteen ja päämiehen varoihin nähden kohtuullinen. Tästä syystä lain muutos ei välttämättä edellytä annetun palkkio-ohjeen rakenteellista muuttamista. Maistraattien ja edunvalvojien taholta ohjetta on pidetty kuitenkin osin vaikeaselkoisena ja tulkinnanvaraisena, mikä saattaa johtaa erilaisiin käytäntöihin. Tästä syystä asetuksen valmistelun yhteydessä on tarpeen arvioida myös muita rakenteellisia

vaihtoehtoja. Erityisesti olisi tarpeen määritellä palkkiot siten, että erilaisia käytäntöjä aiheuttaneet kohtuullistamistilanteet vähenisivät.

Oikeusministeriön ohjetta ei ole sisällöllisesti muutettu holhoustoimilain voimassa olon aikana. Ohjeen mukaan palkkio perustuu sekä tehtävästä aiheutuneeseen työmäärään että päämiehen tuloihin ja varallisuuteen. Palkkion määrä on siten rakenteensa vuoksi jo otanut huomioon yleisen ansio- ja varallisuustason nousun eikä tästä johtuvaa muutostarvetta ole ollut. Tulo- ja varallisuusraja nousee lain säännöksellä, mikä lisää niiden henkilöiden määrää, joilta ei peritä lainkaan palkkioita ja helpottaa siten kaikkien vaikeimassa taloudellisessa tilanteessa olevien henkilöiden asemaa.

Edunvalvojan palkkiosäännökset koskevat kaikkia edunvalvojia, joita ovat yksityiset edunvalvojat kuten omaiset ja muun muassa asianajajat sekä oikeusaputoimistojen ja os-topalvelujen tuottajien yleiset edunvalvojat. Siitä, kuinka paljon päämiehet maksavat palkkiota valtakunnallisesti yksityisille edunvalvojille ei ole käytettävissä tilastotietoja. Oikeusaputoimistojen yleisten edunvalvojien päämiehet maksavat palkkioina valtiolle noin 17 miljoonaa euroa vuodessa.

Palkkion määrällä on omalta osaltaan vaikutusta sekä yksityisten edunvalvojien saatavuuteen että yleisesti palvelujen laatuun.

Ohjeen yksinkertaistamiseen on pyritty oikeusministeriön asettamassa työryhmämietinnössä 2006:21. Työryhmän ehdotusta ei ole toteutettu johtuen osittain ristiriitaisesta lausuntopalautteesta ja osittain siitä, että suunnitelmissa oli yleisen edunvalvonnan siirtäminen valtion tehtäväksi vuoden 2009. Palkkio-ohjeen jatkovalmistelua päätettiin siirtää, koska katsottiin, että uuden palkkio-ohjeen taloudellisten vaikutusten arvioiminen olisi helpompaa, kun tarvittava tilastoaineisto olisi saatavissa suoraan valtion virastoilta.

Edunvalvojan palkkion taloudellisten vaikutusten arvioiminen voi käytännössä tapahtua edunvalvonnan asiakasohjelman avulla, joka on otettu käyttöön vasta 2011 loppuvuodesta. Asianhallintaohjelman käyttöönottoon liittyvä kehittämistyö on kuitenkin edelleen meneillään eikä asiakasjärjestelmästä vielä ole saatavissa kattavaa tietoa palkkion rakenteen muuttamisesta aiheutuviin taloudellisten vaikutusten arvioimiseksi. Tästä syystä työryhmän valmistelemien ehdotusten rakenteellisten muutosten tulee olla sellaisia, että taloudelliset vaikutukset pystytään arvioimaan sekä päämiesten että valtion talouden kannalta riittävän tarkasti. Palkkiorakenteen yksinkertaistaminen on kuitenkin kehyskauden tavoitteena.

Työryhmän tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus vuoden 2013 alusta voimaan tulevaksi valtioneuvoston asetukseksi edunvalvojan palkkiosta ja laatia luonnos perustelumuistioksi.

Työryhmän tulee arvioida muita mahdollisia yksinkertaisempia rakenteellisia vaihtoehtoja. Annettavan ehdotuksen taloudelliset vaikutukset tulee kyetä arvioimaan riittävän tarkasti. Tavoitteena on, että esitys on kustannusneutraali valtiontalouden kannalta.

Työryhmän jäsenet

Puheenjohtaja	Hallitusneuvos Maaria Rubanin, oikeusministeriö
Jäsenet	Hallitussihteeri Päivi Tiainen-Hyrkäs, oikeusministeriö Ylitarkastaja Tuire Honko, oikeusministeriö Johtava lakimies Sirkka Sivula, Kehitysvammaisten tukiliitto Johtava yleinen edunvalvoja Teemu Jokinen, Tampereen oikeusaputoimisto Johtava yleinen edunvalvoja Päivi Koponen, Iisalmen oikeusaputoimisto Kehittämispäällikkö Aila Heusala, Maistraattien ohjaus ja kehittämisyksikkö, Itä-Suomen aluehallintovirasto Henkikirjoittaja Soja Nykänen, Pohjois-Karjalan maistraatti Yleinen edunvalvoja Antti Ollikka, Etelä-Savon edunvalvontapalvelu Ky Asianajaja Auni Särkkä, Suomen asianajajaliitto

Päivi Tiainen-Hyrkäs toimii samalla työryhmän sihteerinä.

Työryhmän tulee kuulla tarvittaessa asiantuntijoita..

Työryhmää asetettaessa ei ole voitu noudattaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n säännöstä, koska jäsenet on nimetty heidän virka- tai edunvalvontatehtäviensä perusteella.

Virkamiesjäsenet hoitavat tehtävän virkamiestyönä. Työryhmästä aiheutuneet kustannukset maksetaan momentilta 25.01.01.

Kansliapäällikkö

Tiina Astola

Hallitusneuvos

Merja Muilu

JAKELU Työryhmän jäsenet

TIEDOKSI Oikeusaputoimistot
Maistraatit